

Brussel, 24 juni 2015

Studie Belfius Lokale financiën 2015

Personeels- en werkingsuitgaven onder controle, nog steeds geen heropleving van de investeringen, budgetsaldi globaal behouden

Zoals alle andere overheden van het land, worden ook de lokale besturen geconfronteerd met een matige economische groei. Tegelijkertijd moeten ze hervormingen doorvoeren die een impact hebben op zowel hun financieringsbronnen als hun uitgaven (hervorming van de pensioenen en de brandweer, toenemende vraag naar sociale bijstand enz.). De bewegingsruimte van de lokale besturen wordt bovendien beperkt door de verbintenis die alle overheidsniveaus van het land, in het kader van het budgettair stabiliteitspact, gezamenlijk hebben aangegaan om een evenwicht te bereiken.

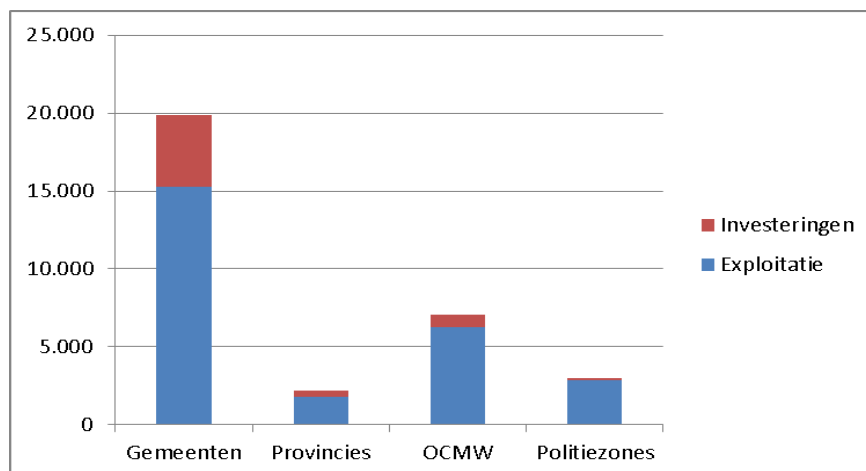
Belfius Bank heeft, in het kader van zijn traditionele studie over de financiën van de lokale besturen, andermaal de recentste ontwikkelingen van de lokale financiën (budgetten 2015) voor de drie gewesten van het land belicht. Behalve de gemeenten, neemt deze studie ook de provincies op, de OCMW's en de politiezones, wat een meer volledig beeld van de lokale sector oplevert.

Een niet te verwaarlozen financieel-economisch gewicht

Alle lokale besturen (gemeenten, provincies, OCMW's en politiezones) zijn in 2015 goed voor een totaal budget van 32,1 miljard EUR¹, wat overeenstemt met 2 882 EUR per inwoner. De exploitatie-uitgaven bedragen 26,1 miljard EUR (d.i. 81 %), terwijl de investeringsuitgaven 6,0 miljard EUR belopen.

Het geraamde volume aan investeringen neemt af met 5,7 %, terwijl de exploitatie-uitgaven zeer matig stijgen (1 %), zodat de totale uitgaven lichtjes teruglopen (0,4 %) ten opzichte van 2014.

Uitgaven per type van bestuur (in miljoen EUR)

¹ In Vlaanderen hebben 158 autonome lokale overheidsbedrijven die in onze statistieken zijn opgenomen (d.i. 82 %) samen een budget van 1 miljard EUR aan uitgaven die niet in het cijfer van de sector zijn inbegrepen.

De gemeenten nemen 62 % van de totale uitgaven van de lokale besturen voor hun rekening, tegen 22 % voor de OCMW's, 9 % voor de politiezones en 7 % voor de provincies. Wat de investeringen betreft, is het overwicht van de gemeenten nog groter, aangezien ze 77 % van de investeringsuitgaven van de lokale besturen opheffen.

Per gewest bekeken, vertegenwoordigen de Vlaamse lokale besturen 54 % van de totale uitgaven van het land, tegen 32 % voor de Waalse en 14 % voor de Brusselse. Relatief gezien, hebben de Brusselse lokale besturen het hoogste uitgavenpeil, namelijk 3 895 EUR per inwoner, d.i. 35 % meer dan het nationale gemiddelde (2 882 EUR per inwoner). Dit hogere uitgavenniveau valt te verklaren door het sterk stedelijke karakter van het Brusselse grondgebied met een hoge bevolkingsdichtheid als kenmerk en met centrumkosten (veiligheid, sociale bijstand, onderwijs, ...) die duidelijk hoger liggen dan voor gemeenten elders in het land.

Door de diverse institutionele hervormingen behoort de organisatie van de lokale besturen nu vrijwel uitsluitend tot de bevoegdheid van de Gewesten. De toenemende regionale verschillen die hiervan het gevolg zijn, zowel in regelgevend opzicht (organieke wet, administratief toezicht, boekhoudregels,...) als op het vlak van de financieringsinstrumenten (fondsen, subsidies, fiscale compensatiemechanismen enz.), maakt financiële vergelijkingen steeds moeilijker.

Naast deze regionale verschillen², wensen wij echter ook de aandacht te vestigen op enkele **trends** die zich globaal aftekenen voor alle lokale besturen van het land:

- De zeer geringe stijging van de personeels- en werkingsuitgaven (die door de zwakke inflatie nog in de hand wordt gewerkt) vloeit voort uit het streven van de lokale besturen om de exploitatie-uitgaven strikt onder controle te houden en het budgettair evenwicht te vrijwaren;
- De financiële lasten gaan, onder meer dankzij de historisch lage rente, structureel in dalende lijn;
- De overdrachtuitgaven, daarentegen, die vooral bepaald worden door de kosten voor sociale bijstand (OCMW's) en veiligheid (brandweer, politie), blijven fors toenemen (+ 4 %, dus sterker dan de overige uitgavencategorieën);
- Door de geleidelijke toepassing van de pensioenhervorming voor het statutair personeel (stijging van de bijdragevoeten) blijven de personeelsuitgaven onder druk staan. De laatste twee jaar is het aantal werknemers in de administratie van de lokale besturen (vooral in Vlaanderen) gedaald (zij het in beperkte mate tot nog toe), wat een breuk met het verleden betekent;
- De lokale besturen zien hun belastingontvangsten verminderen. Zowel de opbrengst van de aanvullende belasting op de personenbelasting als het rendement van de specifiek lokale taksen gaan lichtjes achteruit. Ook de aanslagvoeten bleven zeer stabiel;
- Het geraamde investeringsvolume stagneert (-5,7 %) bij zowat alle bestuurscategorieën (in het bijzonder bij de OCMW's en de politiezones), maar met een andere intensiteit per gewest (in Vlaanderen raamt men meer dan oorspronkelijk voorzien op het meerjarenplan, er is een krimp in Brussel tegenover een opleving in Wallonië na twee jaar van forse daling);
- De budgetsaldi (zowel voor het eigen dienstjaar als het algemeen totaal) ondergingen geen relevante wijzigingen. In Wallonië en Brussel (waar de lokale besturen nog volgens de traditionele boekhouding werken) liggen dealdi eigen dienstjaar dicht bij het evenwicht, terwijl dealdi algemeen totaal grotere overschotten vertonen (respectievelijk 376 en 70 miljoen EUR).
- Het evenwicht voor de Vlaamse lokale besturen, die sinds 2014 allemaal het nieuwe boekhoudkader (BBC) toepassen, met uitzondering van de politiezones, wordt gemeten door de autofinancieringsmarge. Die marge geeft de financiële capaciteit van de lokale besturen weer om hun periodieke leninguitgaven (interest + aflossing) te dekken. Een extra marge kan dienen om nieuwe investeringen te financieren. Net als in 2014, is de autofinancieringsmarge ook in 2015 positief voor twee op drie gemeenten, ze bedraagt 152 miljoen EUR. De OCMW's noteren een marge van 12 miljoen EUR. Het begrotingssaldo van de politiezones voor het eigen dienstjaar krimpt in 2015 maar blijft positief (18,9 miljoen EUR), zo ook het algemeen totaal (12,8 miljoen EUR).

² We vermelden in het bijzonder de toepassing van de nieuwe Beheers- en Beleidscyclus (BBC) in Vlaanderen.

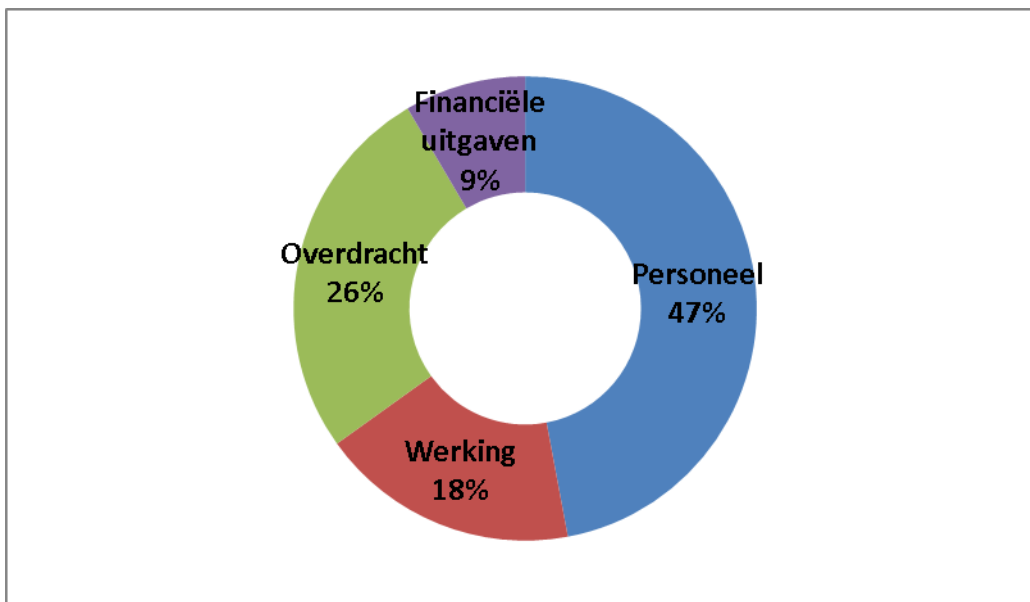
Personeels- en werkingsuitgaven onder controle

Volgens de budgetten 2015 komen de exploitatie-uitgaven van de lokale besturen uit op ongeveer 26,1 miljard EUR en zijn ze gemiddeld 1 % gestegen in vergelijking met 2014, wat zeer gematigd is. Deze geringe toename van de exploitatie-uitgaven is vooral te verklaren door de zwakke inflatie, die de personeels- en werkingsuitgaven van de overheden gunstig beïnvloedt. Toch verschilt die stijging naargelang de gewesten, het type van bestuur en de uitgavencategorieën.

Terwijl de exploitatie-uitgaven van de Vlaamse lokale besturen in 2015 met 0,8 % dalen in vergelijking met 2014, stijgen die van de Waalse en Brusselse lokale besturen respectievelijk met 2,8 % en 3,5 %.

De **structuur van de exploitatie-uitgaven** van de lokale besturen kan in drie grote groepen worden ingedeeld: de uitgaven voor personeel en werking, de overdrachtuitgaven (alle sociale steun die door de OCMW's wordt verleend, de subsidies aan de lokale verenigingen, maar ook interne overdrachten aan de lokale besturen zoals de gemeentelijke dotatie aan het OCMW en de politiezone)³, ten slotte, de financiële lasten (de interestlasten, maar ook, afhankelijk van het type van boekhouding³, de aflossing van het kapitaal van de leningen).

Structuur van de exploitatie-uitgaven

Voor het geheel van de lokale besturen van het land bedragen de **personeels- en werkingsuitgaven** respectievelijk 12,6 miljard en 4,8 miljard EUR, wat neerkomt op bijna 65 % van de totale exploitatie-uitgaven. De stijging van deze uitgaven is goed onder controle en beperkt zich tot 1,5 %, zowel voor de werking als voor de personeelsuitgaven.

Deze geringe groei moet opnieuw in verband worden gebracht met de zwakke inflatie. Volgens de prognoses van het Planbureau zal de spilindex van het openbaar ambt in 2015 vermoedelijk niet worden overschreden (en zullen de lonen en de sociale uitkeringen dus niet opnieuw met 2 % worden geïndexeerd).

Ondanks de gevolgen van de geleidelijke doorvoering van de **pensioenhervorming** voor het statutair personeel, zijn de personeelsuitgaven toch lichtjes toegenomen (via de eerste geleidelijke stijgingen van de bijdragevoeten overeenkomstig de wet van 24 oktober 2011)⁴.

³ De Vlaamse lokale besturen in Vlaanderen (BBC) en de Brusselse OCMW's boeken geen aflossingen van leningen in de exploitatie-uitgaven.

⁴ Voor meer details, cf. fiche 9 "De pensioenen van de lokale ambtenaren" van de publicatie over de financiële uitdagingen van de nieuwe gemeentelijke bestuursperiode (2013-2018) – www.belfius.be/FinanciëleUitdagingen,

De gematigde stijging van de personeelsuitgaven is ook te verklaren door de bezuinigingsmaatregelen van sommige lokale besturen (niet-vervanging van het gepensioneerd personeel of van contracten van bepaalde duur en zelfs, in bepaalde extreme gevallen, ontslagen,...).

Volgens de DIBISS-statistieken telden de lokale besturen⁵ in juni 2014 220 591 VTE (voltijdse equivalenten) werknemers, wat een daling is van nagenoeg 2 000 VTE (-0,9 %) vergeleken met een jaar voordien. De afslanking van het personeelsbestand geldt vooral voor Vlaanderen (-1,9 %) en, in mindere mate, voor Wallonië (-0,2 %). De Brusselse lokale besturen, daarentegen, zien hun personeelsbestand met 1,6 % aangroeien, wat vooral te verklaren is door het invullen van het kader in de politiezones.

Het aandeel van het statutaire personeel bedraagt gemiddeld 45 % voor de lokale besturen, maar vertoont belangrijke verschillen afhankelijk van het type van bestuur (van 96 % in de politiezones tot minder dan 25 % in de OCMW's).

De komende jaren zal de pensioenproblematiek wellicht op de budgetten van de lokale besturen blijven wegen door de geleidelijke verhoging van de bijdragevoeten (basisbijdrage- en responsabiliseringsbijdragevoet), maar ook door de verdwijning van de bij de DIBISS nog beschikbare reserves, die tot nog toe konden worden gebruikt om de effectieve bijdragevoeten te verlagen (KB van 13 november 2011) in vergelijking met die welke bij wet zijn bepaald.

De **overdrachtuitgaven** bestaan uit de subsidies die de lokale besturen gewoonlijk aan de gezinnen, de verenigingen of andere lokale besturen toekennen. Ze zijn in de budgetten 2015 ingeschreven voor 7,1 miljard EUR, wat overeenstemt met 26 % van de exploitatie-uitgaven. Ze blijven sterker stijgen (+4 %), vooral vanwege de kosten voor sociale bijstand en veiligheid.

In de huidige economische context en rekening houdend met de regeringsmaatregelen om het systeem van de werkloosheidsuitkeringen (uitsluiting van langdurig werklozen en degressiviteit van de uitkeringen) te hervormen, blijven de uitgaven voor **sociale bijstand** door de OCMW's fors toenemen (in 2015 wordt voor het leefloon een stijging van ongeveer +15 % verwacht in Wallonië en Brussel, en van +4,8 % in Vlaanderen).

De stijging van deze kosten heeft een impact op de gemeenten die bij wet verplicht zijn via de gemeentelijke dotatie het exploitatietekort van het OCMW te dekken. De gemeentelijke dotatie blijft dus sneller toenemen dan de totale uitgaven, vooral in de grote steden van het land, die sterker met de gevolgen van de verarming van de bevolking worden geconfronteerd.

Op de gemeenten wordt ook ruimschoots een beroep gedaan in het kader van het veiligheidsbeleid, zowel via de dotatie aan de **politiezones** als via de dotatie aan de nieuwe **hulpzones** (brandweer).

De gemeentelijke dotatie dekt immers meer dan 65 % van de financiering van de politiezones en 90 % van de hulpzones.

Ook de **dotatie aan de politiekezone** die 1,8 miljard EUR bedraagt (d.i. 160 EUR per inw.) is sterker blijven stijgen (van 3,5 % tot 7 % afhankelijk van het gewest) dan de totale uitgaven in de gemeentebudgetten 2015. Ze wordt onder meer beïnvloed door de effecten van de pensioenhervorming, aangezien meer dan 95 % van het personeel van de politiezones vastbenoemd is.

Wat de dit jaar opgerichte **hulpzones** betreft, bedraagt de gemeentelijke dotatie gemiddeld 53 EUR per inwoner. Hoewel de budgettaire middelen toegewezen aan de brandweerdiensten globaal niet veel veranderd zijn ten opzichte van 2014, zijn de individuele verschuivingen toch erg uiteenlopend. De samenstelling van de hulpzones heeft ervoor gezorgd dat het evenwicht in de bijdrage van de gemeenten aan de financiering van de brandweerdiensten enigszins werd hersteld (dotatie gaande van minder dan 20 EUR per inwoner tot meer dan 150 EUR per inwoner). Bovendien moesten sommige gemeenten zowel dotatieachterstallen inschrijven in het kader van het vroegere systeem als een andere toelage in hun budget, toegekend aan de nieuwe hulpzone.

⁵ Uitsluitend voor de gemeenten, provincies, OCMW's en politiezones

De **financiële lasten** voor de betaling van de interest en de aflossingen van leningschuld, ten slotte, vertegenwoordigen 9 % van de exploitatie-uitgaven⁶.

Het relatief gewicht van de financiële lasten verschilt sterk naargelang het type van bestuur. Het is veel groter voor de gemeenten en de provincies, die het leeuwendeel van de investeringen doen (gedeeltelijk gefinancierd via leningen). In de huidige context van de historisch lage rente, zijn de financiële lasten van de lokale besturen sedert een aantal jaren zeer stabiel en lopen ze in 2015 zelfs met 1,2 % terug.

Matige stijging van de exploitatie-ontvangsten en van de belastingen in het bijzonder

Om het begrotingsevenwicht te vrijwaren, moeten de lokale besturen liefst kunnen rekenen op een stijging van de ontvangsten met dezelfde omvang als die van hun uitgaven. Volgens onze analyse komen de exploitatie-ontvangsten in 2015 uit op 27,1 miljard EUR, een stijging van 0,8 % ten opzichte van 2014.

De exploitatie-ontvangsten bestaan uit drie grote categorieën, namelijk de belastingontvangsten (d.w.z. de bijdragen van de gezinnen en de ondernemingen), de ontvangen fondsen en subsidies (d.w.z. de financiële middelen afkomstig van andere overheidsinstanties) en, ten slotte, de eigen ontvangsten (d.w.z. de opbrengsten van de activiteit of van het onroerend en financieel vermogen van de lokale besturen).

De **belastingontvangsten** van de lokale besturen bedragen 9,6 miljard EUR, d.i. gemiddeld 865 EUR/inw., en zijn goed voor 36 % van de exploitatie-ontvangsten.

Het fiscaal vermogen van de lokale besturen is evenwel geconcentreerd bij de gemeenten en provincies. Voor laatstgenoemde besturen vormt de belastingheffing de belangrijkste financieringsbron die op zich alleen al meer dan 50 % van hun exploitatie-ontvangsten vormt.

Ze kunnen worden uitgesplitst in de zogenaamde aanvullende belastingen (op de personenbelasting en de onroerende voorheffing) voor meer dan 8 miljard EUR (84 %) en de specifiek "lokale" gemeentelijke of provinciale taksen ten belope van 1,6 miljard EUR (16 %).

Volgens de budgetprognoses 2015 zijn de belastingontvangsten amper gestegen (+0,3%). De toename van de belastingontvangsten in 2015 is het grootst in Wallonië (+3 %), zeer beperkt in Brussel (+0,5 %) en negatief in Vlaanderen (-1,1 %).

Deze zeer geringe stijging van de belastingontvangsten vloeit voornamelijk voort uit de daling van de opbrengst van de **aanvullende belasting op de personenbelasting** (gemiddeld -2,1 % voor alle gemeenten van het land samen). Behalve een zekere erosie van de opbrengsten en het effect van de schommelende ritme waarmee de belastingen worden ingekohierd, zijn ook de gemeentelijke aanslagvoeten stabiel gebleven. De gemiddelde aanslagvoet van de aanvullende belasting op de personenbelasting bedraagt 7,50 % in 2015, tegen 7,48 % vorig jaar.

Er valt ook een duidelijke vertraging (-0,8%) te noteren in de stijging van de **lokale belastingen** in 2015 (zoals de taks die geheven wordt op parkeren, afval, tweede woningen enz.), die in 2014 en 2013, in de drie gewesten van het land, vrij fors waren toegenomen (tussen 5 en 10 %).

De ontvangsten uit de aanvullende belasting op de onroerende voorheffing vertonen een iets gunstiger beeld, met een stijging van 2,2 %.

De **aanslagvoeten** van de aanvullende belasting op de onroerende voorheffing vertoonden geen noemenswaardige stijging in 2015 (gemiddelde aanslagvoet van 1 342 opcentiemen in 2015, tegen 1 338 opcentiemen het vorige jaar).

De ontvangsten uit **toelagen en subsidies** zijn in 2015 eveneens stabiel toegenomen (+1,7 %), een behoorlijk cijfer gezien de zwakke inflatie en budgettaire sanering, die een impact hebben op de voornaamste subsidiërende overheden van de lokale besturen.

⁶ Aflossingen inbegrepen van de Vlaamse lokale besturen, waarvan de aflossingen in theorie deel uitmaken van de financieringstransacties.

Deze financiële overdrachten vanwege de hogere overheden (vooral de gewesten voor de gemeenten en provincies, maar ook de federale overheid voor de OCMW's en de politiezones) vertegenwoordigen 49 % van de totale exploitatie-ontvangsten in het budget 2015.

De **eigen ontvangsten** die gegenereerd worden via de activiteit van de lokale besturen (prestaties) of in de vorm van ontvangsten uit het gemeentepatrimonium (huurgelden, financiële opbrengsten) vertegenwoordigen 15 % van de exploitatie-ontvangsten.

Binnen deze laatste groep van ontvangsten zijn de **ontvangsten uit prestaties** duidelijk doorslaggevend en belopen 3,3 miljard EUR (12 %) volgens de budgetten 2015. Relatief gezien, vormen ze een bijzonder belangrijke financieringsbron voor de OCMW's (aandeel van de begunstigden van diensten zoals thuisbezorgde maaltijden en huishoudelijke hulp, WZC,...). Voor alle OCMW's van het land samen dragen ze gemiddeld voor meer dan 25 % bij aan de exploitatie-ontvangsten (met belangrijke schommelingen naargelang het gewest).

De **financiële opbrengsten** (interest, dividenden) bedragen 700 miljoen EUR, d.i. 3 % van de exploitatie-ontvangsten (in hoofdzaak op het niveau van de gemeenten), en vertonen in 2015 opnieuw een daling (-3,7 %).

Deze evolutie houdt verband met de structurele daling van de dividenden van de intercommunales voor gas- en elektriciteitsdistributie als gevolg van de liberalisering van de energiesector en, in mindere mate, van de impact van de lage rentestand op de rendementen van de thesaurieoverschotten.

Nog steeds geen heropleving van de lokale investeringen in 2015

Zoals dit het geval is in talrijke Europese landen, zijn de lokale besturen de belangrijkste investeerders van de overheidssector. Volgens de cijfers van de nationale rekeningen vertegenwoordigden de **investeringen** van de lokale besturen in 2014 40 % van de brutovorming van vast kapitaal voor de hele overheidssector.

Vergeleken met de exploitatie-uitgaven, ondergaan de investeringsuitgaven veel grotere schommelingen van het ene jaar tot het andere. Naast een cyclisch effect dat met de gemeentelijke bestuursperiode te maken heeft, zijn de investeringsprojecten van de lokale besturen zeer gevoelig voor de economische context, de bevolkingsevolutie en de budgettaire speelruimte.

De evolutie van de in de budgetten uitgetrokken investeringen moet worden genuanceerd omdat ze slechts in geringe mate effectief worden gerealiseerd.

De investeringen die in de budgetten 2015 van de lokale besturen werden ingeschreven, belopen in totaal 6,0 miljard EUR, tegen 6,4 miljard EUR in 2014, wat resulteert in een daling van 5,7 %.

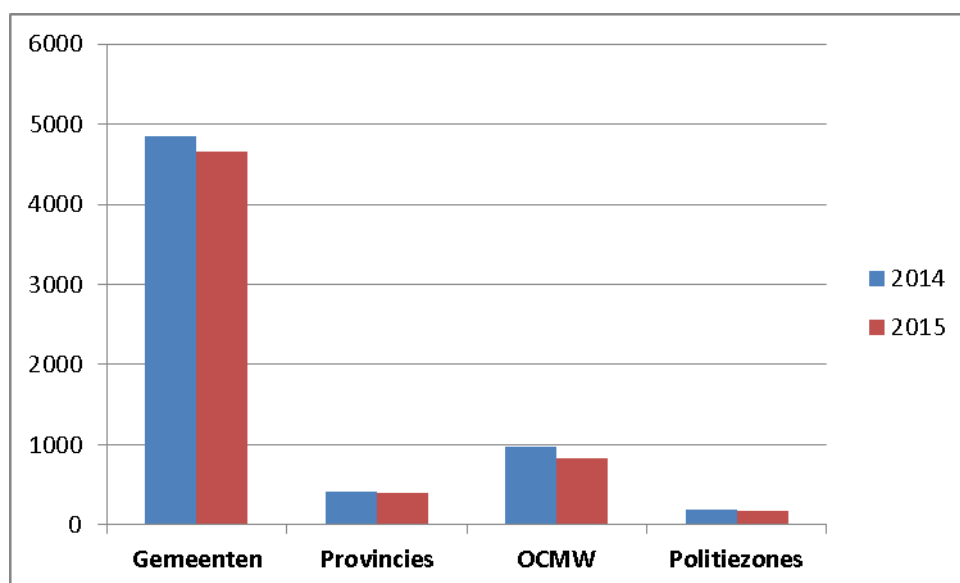
Deze terugval treft alle categorieën van lokale besturen en komt het scherpst tot uiting bij de politiezones (-7,6 %) en vooral bij de OCMW's (-15,4 %). Voor de gemeenten, die meer dan 75 % van de investeringen van de lokale besturen voor hun rekening nemen, is de daling het minst uitgesproken (-4,2 %).

De dynamiek van de gemeentelijke investeringsprojecten verschilt evenwel naargelang het gewest. Voor Vlaanderen moet de daling van 10,6 % ten opzichte van 2014 worden genuanceerd. Het was het eerste meerjarenplan 2014-2019 dat werd opgesteld in het kader van de Beheers- en beleidscyclus (BBC). Het geconcentreerde volume van de geplande investeringen in 2014 werd hierin vermoedelijk overgewaardeerd. Het huidige budgetbedrag voor 2015 ligt trouwens hoger dan oorspronkelijk voorzien voor dit jaar in het meerjarenplan 2014-2019.

In het Brussels gewest dalen de investeringen van de gemeenten (-4,4 %), maar - anders dan voor de twee andere gewesten - vertoonden de investeringsprojecten in het begin van de nieuwe gemeentelijke bestuursperiode geen terugval.

In Wallonië, daarentegen, nemen de investeringsprojecten van de gemeenten met 9,5 % toe, maar die opleving komt er na twee opeenvolgende dalingen van meer dan 15%.

Investeringsuitgaven per type van lokaal bestuur (2014-2015) (in miljoen EUR)

Budgetsaldi globaal behouden

De toenemende verschillen op het vlak van boekhoudregelgeving en evenwichtsvoorschriften die aan de besturen in de drie gewesten van het land worden opgelegd, maken het zeer moeilijk om voor de lokale besturen van het land een algemeen beeld van de evolutie van de budgetsaldi te schetsen.

- **Vlaamse lokale besturen**

Het structurele evenwichtscriterium van de autofinancieringsmarge gaat na in hoeverre de exploitatie-ontvangsten duurzaam de uitgaven voor leningen dekken (interest en aflossingen). Alle gemeenten voorzien dat ze na afloop van het meerjarenplan, zoals verplicht, in evenwicht zullen zijn, met een autofinancieringsmarge van nul of meer. Meer dan twee derde van de gemeenten heeft in 2015 al voldoende financieel draagvlak en beantwoordt dus aan dit evenwichtscriterium, andere gemeenten nemen hiervoor meer tijd. In 2015 verdubbelt de autofinancieringsmarge ten opzichte van wat voorzien was in het oorspronkelijke meerjarenplan 2014-2019. Het extra financieel draagvlak van 152 miljoen EUR kan worden besteed aan investeringen. Slechts 92 gemeenten hebben in het budget 2015 een negatieve autofinancieringsmarge, d.i. 20 minder dan eerst werd gedacht.

Voor OCMW's geldt nog een bijkomende voorwaarde: de som van de autofinancieringsmarge over de jaren van het meerjarenplan moet minstens nul of positief zijn. In 2015 noteren 60 OCMW's een negatieve AFM. De totale marge is kleiner dan voor de gemeenten en bedraagt 12 miljoen EUR.

- **Waalse lokale besturen**

De Waalse lokale besturen vertonen voor het budget 2015 een overschot van 41 miljoen EUR voor het eigen dienstjaar en van 376 miljoen EUR voor het algemeen totaal (d.w.z. ook rekening houdend met het resultaat van de vorige dienstjaren en met de overboekingen). Relatief gezien, vertegenwoordigt het saldo van het dienstjaar slechts 0,5 % van de exploitatie-ontvangsten (dus bijna een evenwicht), terwijl het overschot voor het algemeen totaal 4,1 % van de ontvangsten van de lokale besturen vertegenwoordigt.

Deze budgetoverschotten worden vooral door de gemeenten en, in mindere mate, door de provincies gegenereerd, terwijl de OCMW's en de politiezones een lichtjes deficitaire situatie voor het eigen dienstjaar laten optekenen.

De Waalse gemeenten hebben voor het eigen dienstjaar een overschot van 57 miljoen EUR, wat 1,2 % is van hun gewone ontvangsten. Nagenoeg alle gemeenten hebben in 2015 voor het eigen dienstjaar een budget in evenwicht ingediend overeenkomstig de aanbevelingen van de Waalse Regering (budgetcirculaire).

Voor het algemeen totaal komt het saldo van de Waalse gemeenten uit op 356 miljoen EUR, wat overeenstemt met 6,7 % van de gewone ontvangsten.

- **Brusselse lokale besturen**

De Brusselse lokale besturen vertonen samen een licht tekort van 9 miljoen EUR voor het eigen dienstjaar in het budget 2015 en een overschot van 70 miljoen EUR voor het algemeen totaal. Relatief gezien, vertegenwoordigt het tekort van het dienstjaar amper 0,2 % van de exploitatie-ontvangsten (dus bijna een evenwicht). Het overschot voor het algemeen totaal vertegenwoordigt slechts 1,8 % van de ontvangsten van de lokale besturen, wat wijst op geringe beschikbare reserves.

Wat meer specifiek de Brusselse gemeenten betreft, geeft het saldo van het eigen dienstjaar een tekort van 12,6 miljoen EUR te zien, tegen 9,0 miljoen EUR in 2014. Deze laatste cijfers bevatten echter reeds de gewestelijke steun van 30 miljoen EUR voor de gemeenten die met financiële moeilijkheden kampen. Bovendien bestaat er een vrij sterk contrast tussen de 7 Brusselse gemeenten met een tekort (- 23,7 miljoen EUR) en de 12 met een overschot (11,1 miljoen EUR).

Voor het algemeen totaal hebben de Brusselse gemeenten een overschot van 66 miljoen EUR, d.i. een stijging van 8 miljoen EUR ten opzichte van 2014. Relatief gezien, komt het saldo algemeen totaal nu uit op 2,8 % van de gewone ontvangsten.

Deze budgetsaldi uit de boekhouding van de lokale besturen verschillen vrij grondig van de saldi die werden vastgesteld volgens de Europese normen (ESR) gebruikt in het kader van het budgettair stabiliteitspact⁷. Een evenwichtstoestand volgens het boekhoudkundig kader van de lokale besturen staat, vreemd genoeg, niet borg voor een evenwichtstoestand volgens de Europese normen.

⁷ Cf. thema-analyse "De lokale besturen in het kader van het budgettair stabiliteitspact en de ESR-normen" – mei 2015 – www.belfius.be/onzestudies

De lokale besturen staan de komende drie jaar voor andere belangrijke uitdagingen

Naast de huidige budgettaire beperkingen, blijven de lokale besturen geconfronteerd met meer structurele hervormingen die ook de komende jaren op hun financiën zullen wegen.

De voornaamste financiële uitdagingen zijn:

- de verdere doorvoering van de **pensioenhervorming voor het statutair personeel** van de lokale besturen (geleidelijke stijging van de basisbijdragevoeten tot 2016 en toepassing van een responsabiliseringscoëfficiënt);
- de deelname van de lokale besturen aan het **budgettair stabiliteitspact**, dat tegen 2017 een evenwicht voor de hele Belgische overheidssector beoogt (conform de ESR-normen 2010). De Europese richtlijn van 8 november 2011⁸ tot vaststelling van voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten legt bovendien nieuwe eisen op aan de lokale besturen voor het budgettair tijdschema, de financiële rapportering en de controle van de rekeningen;
- de gevolgen van de toepassing van de **nieuwe Staatshervorming** (overheveling van bevoegdheden naar de deelgebieden en hervorming van de bijzondere financieringswet);
- de toenemende kosten voor **sociale bijstand en veiligheid**, met in het bijzonder de toepassing van de hervorming van de **brandweerdiensten** (aangenomen bij de kaderwet van 15 mei 2007);
- de uitdagingen van de **bevolkingsaan groei**, met zowel de problematiek van de vergrijzing van de bevolking als de gevolgen van de sterke bevolkingsexpansie in de grote steden (en in de Brusselse gemeenten in het bijzonder).

Meer informatie op www.belfius.be/onzestudies

Perscontact

Ulrike Pommée : ulrike.pommee@belfius.be / press@belfius.be / + 32 2 222 50 57

Research

Geert Gielens : geert.gielens@belfius.be / +32 2 222 70 84

Arnaud Dessoy : arnaud.dessoy@belfius.be / +32 2 222 31 16

Anne-Leen Erauw : anne-leen.erauw@belfius.be / +32 2 222 56 10

⁸ Richtlijn 2011/85/EU van de Raad van de Europese Unie